

DATE DIN ISTORICUL EXPLOATĂRII SĂRII LA SLĂNIC-PRAHOVA

ing. LIVIU DRĂGĂNESCU

Zăcămintul de sare de la Slănic este situat sub orașul cu același nume din județul Prahova. Morfologic, regiunea este cunoscută ca o zonă colinară, în care piriul Slănic colectează apele unor afluenți cu caracter terențial. Accesul în localitate se face pe șosea și linia ferată Ploiești-Slănic.

Masivul de sare are o formă alungită pe trei direcții, cu îngroșare maximă în zona centrală, avind o lungime de 2,8 km, lățimea de 0,8 km și o grosime ce variază între 45,5 m și 499 m. Din punct de vedere petrografic, sarea de la Slănic se prezintă sub forma unui agregat de cristale, formind o masă compactă alcătuită din cristale vizibile uneori cu ochiul liber.

Sarea cenușie și negricioasă are cristale mai mari în comparație cu sarea albă. În zonele cu sare impură se întîlnesc cristale cubice de sare pură, ale căror dimensiuni pot ajunge la 8-10 cm. Dințarea cristalelor de NaCl în zonele periferice se concretizează printr-o rezistență mai mare la eforturi mecanice.

Ca localitate, Slănicul este atestat documentar în jurul anului 1600(5). Locuitorii acestei așezări erau moșneni, proprietari ai moșiei pe locul căreia este amplasat astăzi centrul orașului Slănic. Jumătate din proprietățile lor, precum și „terenul bogat” în sare au fost vindute, în anul 1683, spătarului Mihai Cantacuzino. Noul proprietar a deschis pe moșia sa, în anul 1685, salina, probabil pe terenul cuprins între Valea Tulbure și Valea Verde (2). Nu se știe exact numărul ocnelor de sare deschise de-a lungul vremii între cele două văi, dar se presupune a fi fost șase. Facem precizarea că la Slănic nu s-a exploatat sarea pînă la anul 1683, deoarece zăcămintul nu era cunoscut, iar ivirile de sare, precum și izvoarele de ape sărate

aveau o întrebuintare locală, de care beneficiau un număr restrîns de oameni. Iată cîteva argumente:

1. Un text slavon datat 5 iulie 1691 (2) precizează, despre Slănic, că „s-au deschis de au făcut ocnă nouă care 'nainte vreme acolo n-au mai fost altă dată'”.

2. În actul de vînzare-cumpărare (2) din 20 aprilie 1695, cînd se vinde și cealaltă jumătate de moșie, se precizează clar că scopul era de a se deschide o ocnă ca la Teișani (localitate învecinată cu Slănicul).

3. Dacă sarea nu era de calitate și se termina curînd, actul de vînzare-cumpărare era nul și se restituiau banii. Rezultă deci că nu se cunoșteau prea multe, ci doar se bănuiau rezervele de sare de la Slănic.

4. În Muntenia evului mediu cea mai importantă ocnă era cea de la Pisineaza (Picineaza), județul Buzău (2). Alte zăcăminte atestate la vremea respectivă erau: „sarea lui Buzeu la Sărata și la Mălăiași pe V. Slănicului” (de Buzău, probabil).

La 5 iulie 1691, spătarului Mihai Cantacuzino i se consfințește dreptul de proprietate asupra moșiei Slănic și asupra dijmei din sarea extrasă. Rezultatele avantajoase obținute îl determină pe spătarul M. Cantacuzino să cumpere și cea de a doua jumătate a moșiei Slănicului, precum și cîteva locuri de case, pentru a-și mări averea. În 1713, M. Cantacuzino donează moșia sa din Slănic împreună cu ocnele de sare Mănăstirii Colțea din București, care le-a administrat pînă în anul 1864, cînd, prin Legea pentru secularizarea averilor mănăstirești, s-au luat din suprafața moșiei cca 674 ha (7). De la 1860, exploatarea sării trece sub administrarea Ministerului de Finanțe, Serviciul special al salinelor statului, urmînd ca din

Zona „La Noroaie”, locul unde a fost deschisă prima ocnă la Slănic

31 martie 1881 exploatarea sării să treacă în administrarea Regiei tutunului și sării.

Pe Valea Verde au fost deschise două ocne, despre care nu sînt prea multe date, în zona „La Noroaie”, iar în aval, alte patru ocne începînd cu 1691.

În anul 1705, Constantin Brîncoveanu închide ocnele de la Săraru (Sărata Monteoru) și Vitioara (G. Vitioarei) pentru a înlătura concurența (11). Pe versantul de vest al Văii Slănicului se deschid, de la 1750, alte două ocne. Calitatea superioară a sării din zona „Baia Baciului” (din care s-au scos 306 000 tone), determină deschiderea ocnei „Grotă Miresei”, în anul 1810. Aceasta a funcționat pînă în 1854, cu o producție de 180 000 tone (7). Din 1847 sînt deschise alte două ocne în formă de clopot: Ocna din Deal și Ocna din Vale. Ele au ajuns la adîncimi de 90 m, respectiv 130 m și au fost lătite de

58 m și 72 m, fiind exploatate pînă în anul 1870, cu toate că au funcționat pînă în 1881. Informații vagi sînt și cu privire la exploatarea de vis-a-vis de poarta I. Salina Slănic de peste gîrlă, localizată între B-dul Muncii și str. Dorobanți. În anul 1860, se aplică pentru prima dată la Slănic (după Ocele Mari și Doftana) exploatarea sistematică cu camere în zona „Sistematică”. Sarea scoasă era argiloasă, iar consumatorii refuzau, în general, să o cumpere (5). Accesul se făcea pe un puț cu scări, iar pe alte două puțuri de extracție se scotea anual o producție de 300 tone (7). Exploatarea sării la această ocnă a cuprins anii 1865—1875, apoi activitatea este întreruptă datorită inundării ei. Prăbușirea puțului de extracție are loc în anul 1901 (5). Mina „Sistematică” a fost deschisă după concepția inginerului Carol Crăciunul (Karacsoni — n. 1809), un demn urmaș al inginerului austriac Carol Fol'th (5), cel ce aplică prima dată „sistematică” la Ocele Mari (1846). Rolul inginerului Carol Crăciunul în exploatarea sării în zona de curbură a Carpaților a fost imens, dar și numărul opozițiilor pe care i-a avut a fost mare (15).

În urma efectuării unui sondaj general pentru a determina culcușul sării, s-au stabilit cinci locuri susceptibile pentru o ocnă sistematică (3). Locul este ales și se apreciază o exploatare de 130 de ani pentru 17 milioane de ocale. Primele camere de la „Sistematică” cunoscute sub denumirea de „Moldova” și „România”, se uneau în camera principală „Sf. Alecsandru”. A doua cameră principală s-a numit „Sf. Carol”. Păstrîndu-se un pilier central în jurul Ocnelor din Deal și Vale, a fost deschisă, prin patru galerii, mina „Principatelor Unite” (1870, oficial 1881). Galeria nr. 1 comunica la început cu Ocna din Deal, iar galeria nr. 4 cu ocna din Vale. Galeria nr. 2 comunica cu puțul de extracție printr-un tunel cu lățimea de 7 m și care, la atingerea lățimii de 50 m a camerei, rămîne de 4 m. Toate galeriile comunicau cu exteriorul printr-un al doilea puț prevăzut cu scări pentru circulație (5).

Grindă incastrată în sare, dovadă a exploatării în zona „La No-roaie”

Lacul Baia Verde nr. 3, fostă ocna

Camerile aveau aspect ogival și au atins înălțimi de 96 m. Oficial se consideră deschisă mina „Principatelor Unite” în 1881, la 20 ianuarie, deoarece atunci s-a inaugurat puțul de extracție și a fost abandonată extracția sării prin Ocna din Vale. Activitatea este sistată la această mină în anul 1935. Regia Monopolului Statului deschide în partea vestică a exploatării, în anul 1912, mina „Mihai”, ce a funcționat până în 1943. Între anii 1936—1937

încep lucrările de proiectare a unei noi mine, sub cele două mine, „Principatele Unite” și „Mihai”. La 15 februarie 1938 încep lucrările de deschidere pentru mina „Unirea”, inaugurată în 1943, deși exploatarea sării începuse din 1942. Planșeul dintre cele două mine mai vechi și „Unirea” a fost lăsat de 30 m, iar camerele au aspect trapezoidal, cu înălțimi de 56 m.

Oficial, mina „Unirea” a fost închisă pentru exploatare în 1970 și funcțio-

Falierea vetrei orizontului IV de la mina „Victoria”, după exploatare (foto L. Drăgănescu)

nează în prezent ca sanatoriu pentru astmatici.

Mina „Victoria”, în exploatare în prezent prin sistemul de camere mici și pilieri pătrați (sistem S.U.A.), a fost deschisă oficial în anul 1970, la nord de celelalte mine, față de care s-a lăsat un pilier de 40 m. Dimensionarea pilierilor s-a făcut de către I.C.E.M.I.N. București pentru etajele unu-patru, iar pentru restul exploatării, de I.C.P.M. S.N. Cluj. Între etaje, pilierul de plafon este de 8 m, cu excepția celor dintre etajele trei-patru și patru-cinci, care sînt de 7 m.

De la pilierii camerali, în suprafață de 14×14 m, pe măsura avansării s-a ajuns la $17,5 \times 17,5$ m. Mina a fost deschisă printr-o galerie de coastă ce a coborît pînă la nivelul etajului patru. Etajele superioare au fost deschise printr-un plan inclinat în spirală, ascendent, situat în zona centrală, orientat N—S.

Un alt plan descendent, orientat E—V, se folosește pentru etajele inferioare. Ulterior s-a executat și un plan inclinat, echipat cu bandă transportoare de 1000 mm, pentru evacuarea sării.

După o continuitate de mai bine de trei secole, timp în care exploatarea sării s-a făcut în 16 ocne și saline, atenția se va îndrepta în viitor spre partea sudică a zăcămintului, unde o altă exploatare va atrage în circuitul economic noi rezerve ce vor deservi piața internă și externă.

BIBLIOGRAFIE

1. BETEHTIN A. G., *Curs de mineralogie*, Ed. Tehnică, București, 1953
2. BROSTEANU CONSTANTIN, *Salinele noastre. Studiu istoric, juridic, economic asupra exploatării salinelor și monopolului sării la romani și români*, Tip. „G. A. Lăzăreanu”, București, 1901.
3. CARACIONY C., *Istoricul salinelor din România*, București, 1870.
4. DĂSCĂLESCU A., *La situation générale de l'industrie du sel en Roumanie*, în „AN. Min. Rom.”, București, 1931.
5. DINU FLORU, *Salinele române. Studiu tehnic și economic*, București, 1897
6. DRĂGHICEANU M., *Salinele române considerate din punct de vedere geologic, tehnic și economic*, în „Rev. Științ.”, V/7, 8, 11, 12, 13, București, 1874.
7. * * *, „Pretura Plăși Slânic. Primăria orașului Slânic. Salina Slânic” — I. Arhivele Statului Prahova, Ploiești, 1931.
8. GHILEZAN L., *Să nu pierdem exportul de sare. Memoriu înaintat guvernului și C.D.R. pentru solicitarea de dispoziții urgente*, Cluj-1919.
9. GRUNDER GALIA, *Povestea unui cristal de sare*, București, Ed. Tehnică, 1967.
10. HOCQUET JEAN, CLAUDE, *Le sel et la fortune de Venise*, „Université Lille”, Vol. 1—2, 1978.
11. ILIE MIRCEA D., *Exploatare miniere în trecutul românesc — sarea*, în rev. „Natura”, XXXI/4, București, 1927.
12. * * *, „Aspecte foto din Salina Slânic”, Arh. Salina Slânic, 1974 (Institutul de Proiectări Geologice, Geofizice și Hidrotehnice).
13. O'BRIAN G. D., *Survey of diapirs and diapirism*, A. „Assoc. Petrol Geol. Memoir”, 8, Tulsa Oklahoma, 1968.
14. POPESCU VOITESTI, *Studiu geologic al masivului de sare Slânic Prahova*, Rap. Dir. Gen. C. A. M. Arh. Salina Slânic, 1937.
15. PASCAL I., *Salinele române și d-l Carol Cartajonsi*, București, 1871.
16. STAMATIU M., *Monografia Salinei Slânic*, București, 1942.